

Маслій Н.Д.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Кіскаркіна Ю.В.

студентка 3 курсу напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЯК ФАКТОР ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Податки в умовах ринкової економіки виступають важелем впливу держави на економічні процеси та покликані наповнювати бюджети різних рівнів для реалізації державою своїх повноважень. Глобалізаційні процеси зумовлюють необхідність коригування податкового законодавства держав щодо захисту вітчизняних підприємств. Використання податкових важелів на економіку країни потребує якісної спрямованості чіткої системності та обґрунтованих прогностичних рішень. У разі надмірного податкового навантаження ділова активність суб'єктів господарювання знижується, темпи зростання валового внутрішнього продукту уповільнюються, що може призвести до кризових явищ у суспільстві. Від рівня податкового навантаження підприємства залежить розмір коштів, які можна використати на забезпечення конкурентної позиції на ринку. Тому актуальним і відкритим питанням на сьогоднішній день є дослідження оптимізації податкового навантаження та його впливу на соціально-економічні процеси в суспільстві.

Теоретичні основи сучасних наукових підходів до визначення та оцінки важкості податкового навантаження в Україні, причин та наслідків його нерівномірного розподілу між суб'єктами господарювання, тенденцій та шляхів зміни закладені в роботах економістів Е.Селігмана, К. Бауера, А.Соколова, К.Шмельова, А.Гарбергера, П.Самуельсона, Т.Фудім, В.Андрущенко, І.Луїної, В.Вишневського та інших.

За висновками національних та зарубіжних експертів, Україна належить до країн із найбільш «тінізованою» економікою, рівень якої становить близько 50 %. За результатами дослідження Міжнародної фінансової корпорації бізнес-середовища в Україні 60 % опитаних підприємств вважали привілейоване становите «тіньового» сектору однієї із головних проблем чинної податкової системи держави[1]. Податкова політика - це діяльність держави в сфері встановлення і стягнення податків, зокрема, з формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел, визначення видів податків, платників, об'єктів, ставок, пільг, механізму зарахування [2]. Формуючи свою податкову політику, держава шляхом збільшення або зменшення обсягів податкових надходжень, зміни податкових ставок, тарифів, звільнення від оподаткування окремих галузей, територій, груп населення може сприяти зростанню чи спаду господарської активності створенню сприятливої кон'юнктури на ринку, умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізацію збалансованої соціальної політики та пропорцій в розвитку

продуктивних сил.

Вплив глобалізації на підприємство в контексті сплати податків проявляється за кількома напрямками. Нерезиденти можуть реалізовувати продукцію та надавати послуги за нижчими цінами завдяки меншому податковому навантаженню у країні. З іншого, українське підприємство, то здійснює зовнішньоекономічну діяльність у формі виробничо-інвестиційної моделі потрапляє під податкову юрисдикцію іншої країни, що потребує ретельного аналізу її внутрішнього податкового середовища.[3] Глобалізація та економічна криза впливають на зовнішнє податкове середовище підприємства шляхом посилення конкурентів в державі між підприємствами за кращі умови оподаткування, адаптації податкового законодавства до інших країн в економічних умовах. Загрози фінансово-господарській діяльності підприємств від глобалізації та економічної кризи створюють умови для переходу підприємств в «тіньовий» або «напівтіньовий» сектор економіки. «Тіньовий» сектор економіки пов'язаний з тим, що підприємства, які не сплачують податків, користуються державними соціальними благами, а сплату за їх використання перекладають на офіційний сектор. Другий, пов'язаний з недобросовісною конкуренцією, коли завдяки відсутності сплати податків підприємства мають цінові конкурентні переваги.

Показник податкового навантаження на макрорівні відображає ефективність податкової політики, тобто кількісно вимірює сукупний вплив податкових платежів на джерела їх сплати.

Динаміку показників податкового навантаження наведено в табл. 1 [4].

Таблиця 1 – Динаміка показників податкового навантаження в Україні [4]

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Податкові надходження до зведеного бюджету, млрд грн	161,2	227,1	208,0	234,4	334,7	374,1	406,2
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,0	1409,0	1451,876
Рівень податкового навантаження, %	22,4	24,0	22,8	21,7	25,7	26,6	23,25
Власні доходи пенсійного фонду млрд грн.	76,0	102,0	103,1	119,3	139,0	163,6	193,7
Рівень податкового навантаження на працю, %	10,5	10,8	11,3	11,0	10,7	11,6	44,1
Рівень загального податкового навантаження, %	32,9	34,7	34,1	32,7	36,4	38,2	55,4

Проведений аналіз даних показав, що рівень податкового навантаження в Україні за 2007—2013 роки постійно змінювався: протягом 2009—2010 років відбулось зменшення податкового навантаження, але починаючи з 2011 року рівень податкового навантаження зріс і досяг в 2013 році найвищого рівня — 55,4 %, незважаючи на введення нового Податкового Кодексу України і зменшення кількості податків.

Сьогодні в Україні немає резервів зниження сукупного рівня податкового навантаження, проте доцільним є пошук резервів його перерозподілу як щодо суб'єктів, так і об'єктів оподаткування. Податкове навантаження має бути

оптимальним, яке б давало можливість не лише розвивати економічні процеси в економіці, але й давати можливість вкладати вивільнені кошти у розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

Література:

1. Рішення Круглого столу «Де взяти гроші, щоб сплатити всі податки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uspishnaukraina.com.ua>.
2. Мединська Т.В. Податкова система: навч. посіб./Т. В. Мединська, Н. І. Власик. – Львів: «Магнолія - 2006», 2012. – 424 с.
3. Левченко Н.М. Систематизація методик оцінки податкового навантаження на суб'єктів господарювання / Н.М. Левченко //Сталий розвиток економіки. – 2011.-№6. – С. 270-275.
4. Офіційний сайт державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sfs.gov.ua>

Маслій Н.Д.

кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Лінник Ю.В.

студентка 4 напрямку підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ВИНИКНЕННЯ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В США ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

В сучасних умовах фінансова система, прораховуючи політичні, макроекономічні й інституціональні ризики, є ключовим інститутом, який повинен забезпечувати стабільність у економічному житті суспільства. Якщо у цій сфері відбуваються певні зрушення, тоді негативні тенденції відчуває все національне господарство. Активізація глобалізаційних та інтеграційних процесів зумовила підвищення ймовірності виникнення криз у різних секторах економіки (зокрема, у банківському) не лише на національному, але й на світовому рівнях. Проблеми фінансових криз у світовому масштабі і досі не знайшли свого розв'язання як в теорії, так і на практиці. Тому ця система потребує масштабного реформування, адже витoki світової фінансової кризи ідуть від безконтрольної та спекулятивної діяльності банків.

Проблеми вивчення фінансових криз присвячено науковій праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Заслужують на увагу наукові доробки О.І. Барановського, І.В. Бураковського, В.М. Геєця, В.В. Козюка, З.О. Луцишин, В.І. Міщенко, В.С. Новицького, О.І. Рогача, М.І. Карліна, М.І. Савлука, В.С. Стельмаха, Ю.Г. Козака, Т.С. Шелеста, Н.Є. Бойцуна, Л.Д. Мауера, С.В. Котьолкіна, С.Л. Тігіпка та інших.

Світова фінансова криза мала тривалий період з 2009р. по 2012р. У 2009 р. в США було прийнято рішення про перший раунд кількісного пом'якшення